

r.pr. Bartosz Sierakowski



Jurysdykcja krajowa w sprawach ze skargi pauliańskiej w świetle orzecznictwa TSUE

30.11.2018

Bezskuteczność czynności prawnej dłużnika dokonanej
z pokrzywdzeniem wierzycieli - Konferencja

Uczelnia Łazarskiego w Warszawie



Jurysdykcja krajowa

[...] ogólna kompetencja (właściwość) sądów (względnie innych organów) danego państwa do rozpoznawania i rozstrzygania określonych spraw (względnie do przeprowadzania innych czynności w postępowaniu cywilnym)¹.

jurysdykcja krajowa



właściwość sądu
(miejscowa, rzeczowa,
instancyjna)



prawo właściwe
(prawo materialne)

¹B. Trocha [w:] J. Jankowski, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom II. Komentarz. Art. 730-1217*, Warszawa 2015, komentarz do art. 1097, nb. 1, Legalis.

Podstawy prawne

**Kodeks postępowania cywilnego
art. 1097 i nast. i umowy
międzynarodowe**

Rozporządzenie Bruksela I Bis

**Rozporządzenie
w Sprawie Postępowania
Upadłościowego**

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych

Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/848 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie postępowania upadłościowego

Zasada ogólna

Art. 4 ust. 1 Rozporządzenia Bruksela I Bis



Osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozywane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego.

Koncepcje dot. jurysdykcji w sprawach ze skargi pauliańskiej

- ❖ tylko jurysdykcja ogólna
- ❖ podążanie skargi pauliańskiej za czynnością, której dotyczy (jurysdykcja przemienna lub wyłączna)
- ❖ skarga pauliańska jako odpowiedź na delikt (jurysdykcja przemienna)



Reichert I – prawo *in rem*

skarga pauliańska przeciwko umowie darowizny nieruchomości

stan faktyczny sporu:

nieruchomość



pozwani



powód



*art. 22 pkt 1 Rozporządzenia Bruksela I Bis**

Niezależnie od miejsca zamieszkania
jurysdykcję wyłączną mają:

1) w sprawach, których przedmiotem są
prawa rzeczowe na nieruchomościach oraz
najem lub dzierżawa nieruchomości - sądy
Państwa Członkowskiego, w którym
nieruchomość jest położona

** W stanie prawnym sprawy obowiązywał analogiczny
przepis art. 16 pkt 1 Konwencji brukselskiej z 27.9.1968 r.*

Reichert I – prawo *in rem*

- ❖ Powództwo pauliańskie nie jest objęte jurysdykcją dot. spraw, których przedmiotem są prawa rzeczowe na nieruchomości.
- ❖ Ma ono swoją podstawę w wierzytelności, prawie wierzyciela o charakterze względnym wobec jego dłużnika, i służy ochronie dostępu wierzyciela do majątku dłużnika.
- ❖ Badanie tego powództwa nie wymaga ani oceny faktów, ani stosowania reguł i zwyczajów miejsca położenia nieruchomości, które mogą uzasadniać jurysdykcję sądów państwa, w którym położona jest nieruchomość.

wyrok TSUE z 10.1.1990 r., C-115/88

Reichert II – delikt

skarga pauliańska przeciwko umowie darowizny nieruchomości

*art. 7 pkt 2 Rozporządzenia Bruksela I Bis**

Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim:

2) w sprawach dotyczących czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego - przed sądy miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę

**** W stanie prawnym sprawy obowiązywał analogiczny przepis art. 5 pkt 3 Konwencji brukselskiej z 27.9.1968 r.***

Reichert II – delikt

- ❖ Powództwo pauliańskie nie może być uważane za powództwo, którym dochodzona jest odpowiedzialność odszkodowawcza pozwanego.
- ❖ Pojęcie „czyn niedozwolony” odnosi się do wszystkich powództw, które nie wiążą się z umową, a za pomocą których dochodzona jest odpowiedzialność pozwanego za szkodę. Powództwo pauliańskie ma swoją podstawę w wierzytelności i służy ochronie dostępu wierzyciela do majątku dłużnika.
- ❖ Celem tego powództwa nie jest zobowiązanie dłużnika do naprawienia szkody, którą wyrządził wierzycielowi przez swoją czynność rozporządzającą podjętą z zamiarem naruszenia praw wierzyciela, lecz usunięcie w stosunku do niego skutków czynności rozporządzającej jego dłużnika.

wyrok TSUE z 26.3.1992 r., C-261/90

Feniks – sprawa dotycząca umowy

skarga pauliańska przeciwko umowie sprzedaży nieruchomości

stan faktyczny sporu:

miejsce wykonania
zaskarżonej umowy



pozwana
(Azteca)



powódka
(Feniks)



art. 7 pkt 1 lit. a Rozporządzenia Bruksela I Bis

Osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego może być pozwana w innym państwie członkowskim:

1) a) w sprawach dotyczących umowy - przed sądy miejsca wykonania danego zobowiązania.

Feniks – sprawa dotycząca umowy

tylko jurysdykcja ogólna

jurysdykcja szczególna dla spraw
dotyczących umowy

Komisja Europejska

Rząd Polski

Rząd Szwajcarii

Rzecznik Generalny TSUE

Pozwana

Powód

Feniks – sprawa dotycząca umowy

- ❖ Skarga pauliańska, jeżeli jest wytoczona w oparciu o wierzytelność stanowiącą owoc zobowiązań podjętych poprzez zawarcie umowy, jest objęta zakresem pojęcia „spraw dotyczących umowy”.
- ❖ Powodem wytoczenia tego rodzaju powództwa jest zatem w istocie uchybienie zobowiązaniom, jakie dłużnik podjął wobec wierzyciela.
- ❖ Jako że w rozpatrywanej sprawie powództwo wierzyciela ma na celu zabezpieczenie jego interesów związanych z wykonaniem zobowiązań wywodzonych z umowy o roboty budowlane, wynika z tego, że „miejszem wykonania danego zobowiązania” jest miejsce w państwie członkowskim, w którym zgodnie z umową roboty te zostały wykonane, a mianowicie Polska.

wyrok TSUE z 4.10.2018 r., C-337/17

Feniks – sprawa dotycząca umowy



Skarga pauliańska przybiera barwę wiarytelności, którą ma chronić.

**Pierwszy o skardze pauliańskiej jako kameleonie napisał
Rzecznik Generalny TSUE Michał Bobek w opinii
w sprawie C-337/17**

Seagon – skarga pauliańska w upadłości

skarga pauliańska wnoszona przez syndyka

*motyw 6. Rozporządzenia w Sprawie
Postępowania Upadłościowego*

Niniejsze rozporządzenie powinno obejmować przepisy określające jurysdykcję do wszczynania postępowań upadłościowych oraz do rozpatrywania pozwów wynikających bezpośrednio z postępowań upadłościowych i ściśle z nimi powiązanych.

*art. 3 ust. 1 Rozporządzenia w Sprawie
Postępowania Upadłościowego*

Sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium znajduje się główny ośrodek podstawowej działalności dłużnika, posiadają jurysdykcję do wszczęcia postępowania upadłościowego.

Seagon – skarga pauliańska w upadłości

- ❖ Sądy państwa członkowskiego, na którego terytorium postępowanie upadłościowe zostało wszczęte, są właściwe dla rozpoznania powództwa o unieważnienie czynności prawnej upadłego skierowanego przeciwko pozwanemu wierzycielowi mającemu statutową siedzibę w innym państwie członkowskim.

Jurysdykcja
wyłączna?

- ❖ Wykładnia ta znajduje uzasadnienie w motywie czwartym rozporządzenia, zgodnie z którym dla zapewnienia prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego niezbędne jest unikanie sytuacji, w których strony byłyby skłonne do przenoszenia majątku lub postępowania sądowego z jednego państwa członkowskiego do innego w celu uzyskania korzystniejszej sytuacji prawnej (forum shopping).

wyrok TSUE z 12.2.2009 r., C-339/07



INSTYTUT PRAWA UPADŁOŚCIOWEGO
I RESTRUKTURYZACYJNEGO
ORAZ BADAŃ NAD NIEWYPŁACALNOŚCIĄ

Dziękuję za uwagę

r.pr. Bartosz Sierakowski

Bartosz.Sierakowski@zimmerman.com.pl

